

prof. Herencsár Viktória, ArtD.

Cimbalom a Kapolcska összművészeti táborban és fesztiválon.

Márta István zeneszerző 1989-ben indította el a Kapolcsi Művészeti Napokat, amely 1995-től vált Magyarország legnagyobb összművészeti fesztiváljává. A fesztivál tapasztalataiból merítve létrehozta függetlenül a nagyfesztiváltól 2017-ben a Kapolcska Programot, melynek célja a tehetségkutatás, tehetségnevelés, készségfejlesztés és a családi egység erősítése egy különleges edukációs program keretén belül (tábor) és a minőségi szórakoztatás segítségével (kifestivál). A Kapolcska Tábor egy hetes tehetségkutató- és fejlesztő tábor, ahol maximum 200 általános iskolás és középiskolás korú fiatal vehet részt az „összkulturális” oktatásban zenei, népzenei/ néptánc, kézműves és egyéb művészeti szekcióban. A csoportokat elismert művészek, ill. intézmények vezetik. A táborban a település és környékének megismerése mellett közös „alkotások” létrehozására is van lehetőség. Az esti közösségi együttlétek és táncházak a közönség számára is nyitottak. A tábor utolsó három napján a családi hangulatú összművészeti kifestivál alatt 50-100 zenei, színházi, kiállítási – részben interaktív – programot láthat a közönség.

Az idei évben, 2022-ben június 26 – július 3 között zajlott a VI. Kapolcska Tábor és Fesztivál, melynek különlegessége volt a cimbalom szekció az én vezetésemmel. Rajtam kívül meghívott tanárként oktatott Balogh Kálmán, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Népzene Tagozatának cimbalom tanára és Tárkány-Kovács Bálint diplomás népzeneész. Márta István, a Kapolcska Program vezetője felkért, hogy mint a Cimbalom Világszövetség elnöke és a Besztercebányai Művészeti Akadémia professzora tájékoztassam ne csak a cimbalmon tanuló magyar gyerekeket az eseményről, de a környező országokból is toborozzak résztvevőket. 12 és 18 év közötti fiatalok jelentkezhetek a táborba, akik közül tizenkettőnek volt lehetősége részt venni a cimbalom szekcióban ingyenesen. Mivel nyári táborokban cimbalom szak nemigen van Európában, az első felhívásra még korhatáron felüliek is jelentkeztek nem csak Európából, hanem Amerikából is. A nagy érdeklődésre való tekintettel ki kellett találnom, hogyan fogom kiválasztani a 12 fiataalt. Az egyik szűrő az életkor volt, így a 18 éven felüliek jelentkezését nem fogadtam el. A másik szűrőként a jelentkezés sorrendjét választottam. Nagyon hamar összegyűlt a 12 fiatal és az utánuk jelentkezőket már csak várólistára tudtam helyezni arra az esetre, ha valaki visszamondja a jelentkezését. Erre volt is szükség, mert egy héttel a tábor előtt betegség miatt ketten is visszamondták jelentkezésüket. A cimbalom szekció tanítványai végül 5 ország fiataljaiból állt össze a következőképpen: egy szlovák, egy ukrán,

két erdélyi, öt cseh és három magyar. Mivel többségük idegennyelvű gyerek volt, két nyelven folyt az oktatás. Én beszélem a szlovák nyelvet is, így magyarul és szlovákul tanítottam. A másik két tanár magyarul és angolul, de mivel többen nem igazán jól tudtak angolul, tolmácsolással segítettem az oktatás és a programok megértését. Meg kellett oldani a különböző zenei és játéktechnikai szinttel rendelkező tanulók csoportos oktatását is. Nekem ebben már volt tapasztalatom, nem okozott gondot, és olyan jó kis csapat jött össze, hogy egyik a másikat segítette a tanulásban, ami szintén sokat segített. Az oktatás helyszíne kitűnő volt, az úgynevezett „Csigaház”-ban történt, amely a Kovácsműhely Múzeum hajdani pajta része volt. A különálló épület egy nagy kert közepén áll és egy kis színpad méretű tornáccal rendelkezik. Mind a házban, mind a kiülőben tudtunk játszani, a környéken senkit nem zavart a hangos zene. A forró hőség miatt a hűvös házban kellemes volt az oktatás, míg kint a levegőn is zavartalan volt a gyakorlás, egyéni oktatás. Vasárnap, az érkezés napján a rendelkezésünkre álló nyolc cimbalmot kellett összerakni, némelyiket meg kellett szerelni, vagy megtisztítani és természetesen megismerkedtem a résztvevőkkel, akik közül csak eggyel találkoztam addig. A szervező munkatársakkal is aznap ismerkedtem meg, akik végig az egy hét alatt segítettek technikai dolgok megoldásában. A másnap délelőtt hangolással kezdődött, hiszen 8 hangszer behangolása nem egyszerű és sok időt igényel. Viszont ezt ki lehetett használni arra, hogy a tanulóknak megtanítsam, hogyan kell hangolni és karbantartani a cimbalmot. Azt is igényelték, hogy tanítsam meg nekik, hogyan kell a verő fejét bekötni. Erre készültem is, mert sokszor felmerül ez a kérdés nem csak a fiataloknál, hanem a felnőtteknél is. A délutáni programot már Balogh Kálmán tartotta, aki csárdás variációkat tanított, és az azt követő napon is ő foglalkozott a résztvevőkkel. Nagyon lelkesek voltak a gyerekek, így még a foglalkozások után is ott kellett velük maradni, mert gyakorolni szerettek volna. Tárkány-Kovács Bálint követte Balogh Kálmánt az oktatásban, aki népzenei tanított, és utána én folytattam az oktatást klasszikus zenével. Mivel a résztvevők nagyon különböző színvonalú oktatásban vettek részt – öten voltak, akik csak népzenei tanultak, azt is hallás után, voltak, akik kottát olvasni sem tudtak és ritmusérzékük sem volt megfelelő –, különböző szintű feladatokat adtam nekik egy darabon belül. Nekem kellett összeállítanom a záró koncert műsorát a táborban tanultakból, ami igen nehéz feladat volt úgy, hogy hárman tanítottuk őket, három féle módon. Szerencsére a zárókoncert részben az én koncertem is volt, emiatt a résztvevőket bevonva olyan darabokat is játszottunk, amiben a szólót én játszottam. Kaposcs katolikus templomában volt a cimbalom szekció koncertje, és meglepő módon nagyon sok érdeklődő jött el minket meghallgatni. Még Budapestről és más városokból is jöttek, akik kíváncsiak voltak a cimbalom zenére. Nagyon jó volt a fiatalokkal együtt zenélni. Ezt az oktatásban is mindig kihasználok, hiszen ezen keresztül

lehet igazán a tudást átadni, éreztetni a tanulóval, hogyan és milyen stílusban kell játszani. A koncertünket, mely változatos stílusú zenedarabokból állt, a közönség nagy lelkesedéssel fogadta és utána többen is kipróbálták a hangszeren való játszást.

A tábori foglalkozás mellett a cimbalom a fesztivál programjába is bekapcsolódott. Tárkány-Kovács Bálint Tárkányművek együttesével adott koncertet a tábor első napján, Balogh Kálmán pedig a második nap az esti táncházban közreműködött. Ezen kívül kiállítást állítottam össze a cimbalom történetéről és a Cimbalom Világszövetség munkájáról, melyhez videó anyagot is válogattam, amit az érdeklődők a kapolcsi Malom felső emeletén megtekinthettek. A kiállítás rendezésében férjem, Horváth István segített. A kiállított hangszereket (iráni santur, tájfoldi kim, kínai yangchin, orosz gusli) ki is lehetett próbálni. Tanár kollégáim közül többen tárlatvezetést is kértek, aminek nagyon örültem, mert ezt a hangszert még a zenészek sem ismerik igazán. Szombat délután a koncertünk előtt pedig előadást tartottam a cimbalom történetéről, aminek hatására sokan jöttek meghallgatni hangversenyünket. A Fesztivál zárókoncertjén is a cimbalomé volt a főszerep. Először a Szlovákiából érkező Silband műsorát hallhatta a közönség, a cimbalmon a Besztercebányai Művészeti Akadémián végzett és doktori diplomát is szerzett volt növendékem Mykhaylo Zakhariya játszott. Ezt az együttest követte a Cimbaliband Unger Balázs cimbalomjátékával.

Mivel először vettem részt a Kapolcska Táborban és Fesztiválon, sok mindennel kellett megismerkednem. Nem csak a helyszínnel, hanem a szervezőkkel, kollégákkal, kialakult szokásokkal. Sok mindent tapasztaltam és most már tudom, mi az, amit, ha lesz legközelebb, másképp csinálnám. Nem tudtam például megoldani, hogy a cimbalmos résztvevők betekinthessenek más szekciók munkájába. Ez fontos lenne, mert sokat lehet belőle tanulni. Lehetett volna közös produkciókat kialakítani bármelyik szekcióval. Igaz, az egy hétbe nem lehet mindent bezsúfolni! Érdekes lett volna a képzőművészek munkájába is betekinteni. A szlovák cimbalmos kislány, akit a cimbalom mellett a képzőművészet is érdekel, két alkalommal is volt a képzőművészeknél. Az irodalom szekcióval is jó lett volna találkozni, hátha a cimbalomjáték megihlette volna őket versek írására. Ha már összművészeti táborról van szó, érdemes az ilyen lehetőségeket kihasználni. Én is szívesen vettem volna, ha más szekcióból átjöttek volna kipróbálni a cimbalmot. Mindenesetre nagyon hasznos volt a cimbalmos résztvevőknek ez a tábor. Jól érezték magukat, barátságok jöttek létre és zeneileg is sokat kaptak a foglalkozások és programok által. A népzenei tanuló gyerekek közül voltak, akikre a klasszikus zenével való találkozás olyan nagy hatással volt, hogy az érdeklődésüket már nem csak a népzene uralta.

A Kapolcska Tábor és Fesztivál jó példája annak, hogy az ifjak zenei ismereteket szerezzenek, megismerjék a különböző zenei stílusokat. Az összművészeti együttműködéssel olyan kulturális világkép jöhet létre, mely minden művésznak, tehetséges fiatalnak minden művészeti ágban inspirációt ad művészetük kibontakozásához, a művészetek kedvelőinek pedig bővíti ismereteit különleges élményt nyújtva.

Hálás vagyok Márta Istvánnak, hogy helyet adott a cimbalomnak ebben a csodálatosan megszervezett táborban és fesztiválon. Ilyen programokon keresztül lehet igazán bemutatni, hogy valójában milyen is a mi hangszerünk. A legjobban annak örülök, hogy ez a bemutatás főleg gyerekeknek szólt, mert a zenei nevelést már gyermekkorban el kell kezdeni, ahogy ezt Kodály Zoltán zeneszerzőnk is vélte. A cimbalom bemutatása különösen fontos, mert még nagyon sok téves információ és homály veszi körül ezt a hangszeret. Hiszem és tudom, hogy sokkal többen érdeklődnének a cimbalom iránt a fiatalok közül Magyarországon, ha jobban megismernék ezt a hangszeret. Csehországban, Szlovákiában, de akár Ausztriában, vagy Svájcban sokkal nagyobb az érdeklődés ez iránt az archaikus hangszer iránt, mint nálunk, és sokkal többen játszanak a fiatalok körében közkedvelté vált cimbalmokon. És akkor még nem is beszéltem Ázsiáról, ahol a fiatalokból cimbalomzenekarokat lehet létrehozni. A népzenei oktatás terén már azért mozdult egy kicsit előre a cimbalom ismerete, de sajnos a komolyzenei vonalon még van mit tenni. A zeneelméleti ismeretek, klasszikus játéktechnikai alapok pedig fontosak, színvonalasabbá teszik és profivá varázsolják a népzenei játékot, a jazzt, de még a populáris zenét is. Zeneelméleti és játéktechnikai tudás nélkül bármely stílus előadójának játéka amatőrnek hat, míg az ezekkel rendelkezők bármely stílusban profi zenészekké válhatnak, és színvonalas produkciók jöhetnek létre.

A Kapolcska Program alkalmas arra, hogy fejlessze a gyerekek és felnőttek zenei és művészeti ízlését, problémás gyerekek számára pedig terápiás segítséget nyújtson. Örülök, hogy ebben az évben a cimbalom is részt vehetett ebben a programban. Köszönöm a meghívást!

Képek a táborról és fesztiválról

Foglalkozások a „Csigaházban”

Ema Charvátová (CZ) és Alexandra Pokorná (CZ)

**Marta Anna Woloszynová (SK)
Vendula Janíková (CZ)**

Marta Anna Woloszynová (SK)

Csontos Regő (H) és Benedek Dávid (RO)

Alexandra Pokorná és Barbora Pokorná (CZ)

**Csontos Regő (H) a cimbalomverő
bekötését tanulmányozza**

Felkészülés a koncertre

A táncházban is részt vettek a cimbalmosok

Cimbalomtörténeti előadás

A cimbalom szekció koncertje a Kapolcsi Templomban

Koncert után

**Oleh Hrynkiv ukrainai résztvevő
Herencsár Viktóriával**

A cimbalom szekció

Hátsó sor:

**Kiss Barna (RO), Barbora Pokorná (CZ), Ema Charvátová (CZ), Filip Janík (CZ),
Oleh Hrynkiv (UA), Alexandra Pokorná (CZ), Vendula Janíková (CZ)**

Első sor:

**Csontos Regő (H), Benedek Dávid (RO), Herencsár Viktória (H), Marta Anna
Woloszynová (SK), Füstös Dorka (H), Sára Sebő (H)**